

Висновки. Отже, під час роботи проведено реакцію нуклеофільного заміщення атома галогену в дизаміщених похідних аміноантрахінону речовинами з заданими фізіологічно активними властивостями. У результаті синтезовано нові сполуки, будову яких підтверджено даними ІЧ-спектроскопії та елементним аналізом. У перспективі здійснюватимуться дослідження одержаних сполук з метою доведення підвищення біологічної активності продуктів порівняно з вихідними речовинами.

1. Горелик М.В. *Химия антрахинонов и их производных.* – М.: Химия, 1983. – 296 с. 2. Файн В.Я. *9,10-Антрахиноны и их применение.* – М.: Центр фотохимии РАН, 1999. – 92 с. 3. Huang Hsu-Shan, Chiu Hui-Fen, Yeh Den-Fong, Yuan Chun-Lung. *Helv. Chim. acta.* – 2004. – № 4. – Р. 999–1000. 4. Вартамян Р.С. *Синтез основных лекарственных средств.* – М.: Медицинское информационное агентство, 2004. – С. 531–552. 5. Солдатенков А.Т., Колядина Н.М., Шендрик И.В. *Основа органической химии лекарственных веществ.* – М.: Химия, 2001. – 75 с. 6. Hrones I. – *Cesk. Farm.* – 1992. – Vol. 41, №7-8. – Р. 266–269. 7. *Химическая энциклопедия: в 5 т. / Ред. Кнунянц И.Л. и др. – Т. 1 А – Дарзина.* – М.: Сов. энцикл., 1988. – 623 с.

УДК 663.12/14

О.І. Вічко, Н.С. Щеглова, В.Г. Червцова, З.В. Губрій, О.В. Швед, В.П. Новіков
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра біологічно активних сполук, фармації та біотехнології

ДОСЛІДЖЕННЯ МОРФОЛОГІЇ МІКРОБНОЇ АСОЦІАЦІЇ “ТИБЕТСЬКОГО ГРИБКА”

© Вічко О.І., Щеглова Н.С., Червцова В.Г., Губрій З.В., Швед О.В., Новіков В.П., 2007

Визначено загальний склад нетрадиційної мікробної асоціації “тибетський грибок”, що об’єднує дріжджі та молочнокислі бактерії, які належать до роду *Lactobacillus*.

The general composition of nontraditional microbe association of “Tibet’s fungi” was studied. It contains one yeast species and some bacteria from family *Lactobacillus*.

Постановка проблеми та її зв’язок з важливими науковими завданнями. Використання бактеріальних препаратів з пробіотичних культур як коректорів нормальної мікрофлори людини має перспективу застосування в харчовій промисловості та медицині. Особливий інтерес становлять молочнокислі напої, що містять живі клітини багатокомпонентної симбіотичної культури пробіотиків. Вони сприяють нормалізації функціонування щитоподібної, підшлункової залоз, печінки, наднирників, покращують роботу кишково-шлункового тракту. Молочнокислі бактерії, що містяться у функціональних напоях, корегують імунну систему людини стимуляцією синтезу інтерферонів [1], компенсують негативні наслідки застосування хіміо- та променевої терапії.

Застосування кисломолочних напоїв можливе для профілактики і лікування багатьох захворювань, спричинених порушенням роботи нервової, ендокринної, сечостатевої системи тощо.

Розробка технології одержання зазначених біопрепаратів та напоїв на їх основі – актуальне завдання сучасної вітчизняної біотехнології, оскільки такі виробництва активно діють в Росії, США, Німеччині, Австрії.

Промислове виробництво різних композиційних біопрепаратів на основі молочнокислих бактерій в Україні, розпочате ДП “Ензим” (м. Ладижин) є потрібною справою для поповнення ринку вітчизняними якісними та доступними продуктами, які сприятимуть покращанню обміну речовин в організмі людини.

Багаторічний досвід використання нетрадиційних збудників молочнокислого бродіння для отримання напоїв у домашніх умовах спонукав нас до пошуку оптимальних шляхів отримання молочнокислих функціональних продуктів, спрямованих на покращання загального стану здоров’я людей, лікування і профілактику дисбактеріозів.

Робота продовжує цикл досліджень, які здійснюються на кафедрі технології біологічно активних сполук, фармації та біотехнології з розробки технології одержання функціональних напоїв з “індійського грибка”, “тибетського грибка”, “чайного грибка”, “грибка – морський рис”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про дослідження та розробку технології отримання функціональних молочних напоїв, що містять пробіотики, які нормалізують склад і біологічну активність мікрофлори травного тракту людини, наведено статті та патенти. В основному, ці роботи пов’язані з дослідженням напоїв з чайного гриба, квасу, йогуртів та кефірів. Відомі такі пробіотичні напої та нутріцевтики, як “Віталін”, “Лактік”, “Лактовіт”, “Лактобактерин”, “Біфідобактерин”.

Аналіз літературних джерел свідчить, що основними компонентами для нутріцевтиків є селекційні бактерії видів *Lactobacillus delbruckii*, *L. rhamus*, *L. acidophilus*, *L. brevis*, *L. plantarum*, а для парафармацевтиків – метаболіти певних штамів бактерій роду *Bacillus* (*B. subtilis*, *B. licheniformis*, *B. pumilus*) [1, 2].

Мета роботи. Визначити морфологію мікробної асоціації “тибетського грибка”, виділити чисті культури та визначити їх таксономічну належність. Розробити комбіновані закваски та основні технологічні параметри для отримання функціонального молочнокислого напою.

Об’єкти і методи досліджень. Дику асоціацію мікроорганізмів під назвою “тибетський грибок”, отримали від людей, котрі протягом декількох років підтримували цю культуру в домашніх умовах для отримання кисломолочних напоїв.

Для видалення сторонньої мікрофлори та визначення морфологічних ознак культуру культивували на стерильному молоці жирністю 2,5% при кімнатній температурі (18–20°C). Перед кожним пасажом біомасу відмивали в стерильному фізіологічному розчині. Кількість посівного матеріалу становила 5–6%.

Виділення чистих культур з мікробної асоціації „тибетський грибок” проводили традиційними мікробіологічними методами [2] з урахуванням фізіологічних властивостей складових компонентів асоціації. Виділення дріжджів та молочнокислих бактерій здійснювали на агаризованих селективних середовищах: суло-агарі (6°В) або глюкозо-амонійному та середовищі МРС, відповідно.

Первинну ідентифікацію виділених культур проводили із застосуванням тринокулярного світлопольного мікроскопа MBL2100 (“Kruss”, Німеччина) з подальшою комп’ютерною обробкою знімків. Систематичне положення бактерій встановлювали за визначником Берджі [5].

Активну кислотність визначали методом рН-метрії, загальну кислотність молока і культуральної рідини – методом титрування 0,1 н. розчином NaOH, яку виражали в градусах Тернета (°Т) [6].

Обговорення результатів. Проведені дослідження показали, що природна асоціація мікроорганізмів „тибетський грибок” являє собою мікробну асоціацію дріжджових та бактеріальних видів. Два види паличкоподібних грам-позитивних бактерій на підставі комплексу морфологічних і фізіологічних ознак були ідентифіковані як представники роду *Lactobacillus* (рис. 1).

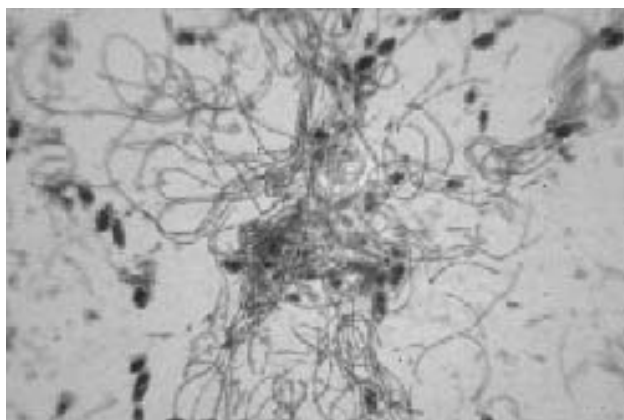

Рис. 1. Мікробна асоціація “тибетський грибок”

Було здійснено виділення чистих культур з асоціації для подальшого вивчення їхніх фізіологічних особливостей, а також можливості створення різних композиційних заквасок.

Динаміка кислотоутворення (°Т)

Час τ , год	Значення загальної кислотності при температурах				
	15°С	20 °С	25 °С	30 °С	35 °С
0 ($pH_{\text{вих}}=6,7$)	17	17	17	17	17
1	23	23	25	28	35
2	25	31	34	36	39
3	32	35	38	40	43
4	36	41	44	48	52
5	38	46	52	59	66
6	46	51	56	64	73

Дослідження оптимальної температури росту асоціації показало, що найбільше кислотоутворення спостерігалось при 35⁰С (таблиця). Однак при цій температурі органолептичні характеристики вихідного продукту були незадовільними.

Найкращий продукт (з приємним кисломолочним запахом і смаком, однорідною консистенцією) утворювався при температурі 25⁰С.

Висновки. Вивчення мікробної асоціації “тибетський грибок” показало, що вона є трикомпонентною структурою і складається з одного виду дріжджів та двох видів лактобацил. Для подальших досліджень по створенню промислових технологій нового кисломолочного продукту на основі використання асоціації „тибетський грибок” була вибрана температура культивування 25⁰С.

1. Лихачева А.Ю., Соколова К.Я., Леванова Г.Ф. Совершенствование в идентификации лактобацилл с использованием микрокультурных данных о строении геном // Журн. микробиол. – 1995. – №5. – С. 45 – 48. 2. Практикум по микробиологии. / Под ред. И.С. Егорова. – М.: Изд.МГУ, 1986. – 278 с. 3. Квасников Е.И., Щепанова И.Ф. Дрожжи. Биология. Пути использования. – К.: Наукова думка, 1991. – 328с. 4. Бабьева И.П., Чернов И.Ю. Биология дрожжей. – М.: Товарищ-во научн. Изд.КМК, 2004. – 221 с. 5. Определитель бактерий Берджи /Пер. с англ. / Под ред. Дж. Хоулта, Снита, Дж. Стейли и С.Уильямса. – М.: Мир, 1997. – 800 с. 6. Ловачева Г.Н и др. Стандартизация и контроль качества продукции. – М.: Экономика, 1990.– С. 114–119. 7. Голубев В.И., Бабьева И.П. Методы выделения и идентификации дрожжей. – М.: Пищевая промышленность, 1979. – 120 с. 8. Семенов С.М. Лабораторные среды для актиномицетов и грибов. – М.: Агропромиздат, 1990. – 240 с.